

Perämeren rannikon kalatapahtumat

Outi Kaski & Jyrki Oikarinen

Raahе 2011

Sisällys

1.	Johdanto	2
2.	Kalatapahtumien kuvaus	3
2.1	Kokkolan Kalamarkkinat.....	3
2.2	Kemin Kalamarkkinat	4
2.3	Iin Lohimarkkinat	4
2.4	Marinkaisten Kalajuhlat	5
2.5	Ohtakarin Kalajuhla	6
2.6	Kesämarkkinat ja Wanhan Tavarán Huutokauppa	6
2.7	Kukkola Fäst	7
2.8	Keskustan Peräpohjolan piirin Siikajuhla.....	7
2.9	Rahjan Kalajuhlat	7
2.10	Wanhan Haminan Markkinat	8
2.11	Lumijoen Ahvenmarkkinat	8
2.12	Nahkiaismarkkinat	9
2.13	Hailuodon Siikamarkkinat.....	10
2.14	Raahen Syyskalamarkkinat.....	10
2.15	Kalajoen Markkinat.....	11
3.	Tulosten tarkastelu	11
3.1	Kalatapahtumat Perämeren rannikolla	11
3.2	Kalatapahtumien tulevaisuuden näkymät.....	12
3.3	Kalatapahtumien merkitys kalastukselle.....	13
4.	Kehittämissuositukset	14

1. Johdanto

Perämeren rannikon elämää on vuosisatojen ajan määrittänyt eri vuodenaikojen kiertokulku kalan muuttuvine liikkeineen. Eri kalalajien kutu- ja vaellusajat ovat pitäneet rannikon kalastajat kiireisenä koko avovesikauden. Sesonkiaikoina saalista saatiin usein yli oman tarpeen. Venekunnat alkoivat järjestäytyä keskenään ja perustaa suolakalamarkkinoita jo 1600 – luvulla. Markkinaperinne jatkui Perämerellä, kuten muuallakin maamme rannikolla pitkälle 1900-luvulle, mutta perinne hiipui sittemmin kaikkialla. Kalamarkkinaperinne heräsi uudestaan eloon 1980-luvulla ja nykyisin suuremmissa kaupungeissa ympäri maan järjestetään kalamarkkinatapahtumia, jotka keräävät erittäin suuria kävijämääriä. Samalla kalamarkkinoista on tullut merkittävä osa monen ammattikalastajan ja pienimuotoista kalanjalostusta harjoittavan elinkeinoa.

Kalamarkkinat, kuten muukin suoramyynä, kuten torikauppa, ovat aikoinaan syntyneet kalastajien ja kuluttajien tarpeesta; Kala on pitänyt saada toimitettua jotakin kautta kuluttajille ja markkinat muodostivat siihen hyvän kanavan. Elintarvikkeiden logistiikan kehittymisen alkutuottajat myivät yhä pienemmän osan saalistaan suoraan kuluttajille, eikä suoramyynnillä nykyisellään ole mitään merkitystä, kun tarkastellaan markkinoiden kautta myytävien elintarvikkeiden määrää suhteessa kalan kokonaiskulutukseen.

Kalatapahtumilla ja kalan suoramyynnillä laajemminkin on kuitenkin edelleen oma merkityksensä kalastukselle ja kalanjalostukselle. Alkutuottajan on mahdollista saada tapahtumien yhteydessä tuotteistaan huomattavasti tavanomaista korkeampaa hintaa ja esimerkiksi Helsingin ja Turun silakkamarkkinoilla on huomattavan suuri merkitys yksittäisten kalastajien elinkeinon harjoittamiselle. Kalatapahtumat ovat myös erinomainen tilaisuus markkinoida uusia tuotteita suurelle kuluttajajoukolle ja ylipäättään kalatapahtumilla on positiivinen vaikutus kalan imagoon kuluttajien silmissä. Pienemmillä kalatapahtumilla, kuten Keski-Pohjanmaalla järjestettävät kalajuhlat, kokoavat kylänväen talkoisiin, joten kalatapahtumat voivat myös edistää kalastajien keskinäistä ja ulkoista yhteistyötä.

Tämän kalatapahtumaselvityksen tarkoituksena on luoda kokonaiskuva Perämeren rannikon markkinoiden nykytilasta ja tulevaisuudennäkymistä. Selvityksessä puututaan myös havaittuihin ongelmiin ja pyritään löytämään niihin ratkaisuja, jotta kalatapahtumien tulevaisuus olisi turvattu.

Selvitys on osa Kalatapahtumien kehittämishanketta, jota hallinnoi Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto ajalla 1.3.2009 – 31.12.2011. Kalatapahtumien kehittämishankkeen kolme tärkeintä tavoitetta on olemassa olevien markkinoiden toiminnan tehostaminen, muutaman uuden tapahtuman perustaminen sekä tapahtumanjärjestäjien, yritysten ja kalatalousyhteisöjen yhteistyöverkon luominen. Muita hankkeelta odotettavia vaikutuksia ovat yksittäisten kalastajien ja kalanjalostajien tulosten paraneminen, luonnonkalan myönteinen julkisuus ja kalan kulutuksen lisääntyminen. Toimijatahojen yhteistyön lisääntyessä tapahtumien kehittämismahdollisuudet kasvavat. Projektipäällikkönä toimii toiminnanjohtaja Jyrki Oikarinen ja projektisihteerinä kalatalousneuvoja Olli-Veikko Kurkela, sittemmin kalatalousneuvoja Outi Kaski. Toimistosihteerä Päivi Marjala hoitaa hankkeen kirjanpitoa ja tilitystä.

2. Kalatapahtumien kuvaus

Kalatapahtumaselvitys toteutettiin haastattelemalla tapahtumien järjestäjien edustajia tammi-helmikuussa 2011. Haastatteluja varten laadittiin haastattelulomake. Haastattelusta saatujen tietojen perusteella tapahtumista kirjoitettiin nykytilan kuvaus ja analysoitiin kehittämistarpeet. Kaikkiaan haastatteluilla kerättiin tietoa 16 eri tapahtumasta (Taulukko 1)

Taulukko 1. Perämeren kalatapahtumat vuonna 2011.

aika	tapahtuman nimi	paikka
21 - 22.5.	Kokkolan Kalamarkkinat	Kokkola
27 - 28.5.	Kemin Kalamarkkinat	Kemi
11.6.	Iin Lohimarkkinat	Ii
2.7.	Marinkaisten Kalajuhlat	Kokkola
16.7.	Kesämarkkinat	Pyhäjoki
17.7.	Ohtakaran Kalajuhla	Lohtaja
30.7.	Kukkola Fäst	Tornio
7.8.	Rahjan Kalajuhlat	Kalajoki
7.8.	Keskustan Peräpohjolan piirin Siikajuhla	Tornio
3 - 4.9.	Wanhan Haminan Markkinat	Ii
10 - 11.9.	Ahvenmarkkinat	Lumijoki
18 - 19.9.	Nahkiaismarkkinat	Simo
24 - 25.9.	Kokkolan Kalamarkkinat	Kokkola
8. - 9.10.	Hailuodon Siikamarkkinat	Hailuoto
8. - 9.10.	Kalajoen Markkinat	Kalajoki
22.- 23.10.	Lapaluodon Syyskalamarkkinat	Raahe

2.1 Kokkolan Kalamarkkinat

Kokkolan Kalamarkkinat järjestetään keväisin toukokuussa ja syksyisin syyskuussa kaupungin keskustassa kulkevan kanavan rannassa. Kokkolassa on järjestetty kalamarkkinatapahtumia vuodesta 2002. Markkinat järjestää Kokkolan Kalamarkkinayhdistys ry yhteistyökumppaneinaan Kokkolan virkistyskalastajat ry ja Kokkolan kalastajainseura ry. Markkinat ovat Kokkolan mittakaavassa suuria ulkoilmatapahtumia, kävijämäärä ylittää molemmissa tapahtumissa jopa 25 tuhanteen henkilöön. Tapahtumien tavoitteena on kehittää ja ylläpitää rannikon kalamarkkinaperinnettä ja kalastuselinkeinoa. Kalastusta halutaan tehdä tutuksi myös nuorisolle ja esitellä uusia kalatuotteita, esim. kevään 2011 markkinoilla tapahtumissa esiteltiin vähempiarvoisesta kalasta valmistettuja kalatuotteita.

Markkinapaikkoja on yhteensä noin 50, joista hieman vajaat puolet on myyty vuosittain kalaan liittyville esittelijöille. Muuta alkutuotantoa kuten leivonnaisia ja käsitöitä on noin kymmenessä paikassa. Toiset kymmenen paikkaa on muiden myyjien käytössä. Tapahtumakohtainen kalanmyynti on 800 - 1 500 kg. Kalavalikoima kattaa koko kalatuotteiden kirjon tuoreesta kalasta aina täyssäilykkeisiin asti. Kevään markkinoilla on

tavanomaisten tuotteiden lisäksi erikoisuuksia vähempiarvoisesta kalasta ja syksyn markkinoilla on tarjolla nahkiaistuotteita. Tapahtuman ohjelma on koko perheelle suunnattua monipuolista ja runsasta sisältäen mm. näytöksiä, kilpailuja, juhlapuheita ja musiikkia. Keväisin on mm. kalanmyyjille tarkoitettu kalaraatikilpailu, jossa raati maistelee erilaisia kalatuotteita. Tapahtumaa markkinoidaan lehdissä. Kalamarkkinoiden talous on itsenäinen ja vakaa.

Kokkolan ympäristössä ei ole vastaavaa suurta kalatapahtumaa, joten alueella on tapahtumille tilaus. Kalatapahtuma joka sijaitsee ydinkeskustassa, mutta veden äärellä, on houkutteleva ja helppo tapahtuma osallistua. Keväällä markkinoiden aikaan on Suomen tivoli ja syksyllä Rakenna-sisusta-asu -messut, mikä saa ihmiset liikkeelle ja tapahtumat tukevat toinen toistaan. Kalastajien saaliiden heikentyminen vaikuttaa suoraan kalatapahtumaan myyjien ja myyntituotteiden puuttumisena, erityisesti tuore kala loppuu lähes joka markkinoilla kesken. Ulkoilmatapahtuman vaatimat rakennelmat (esim. sähköt) ovat herkkiä vallitseville sääoloille ja aiheuttavat joskus ongelmia. Lähitulevaisuuden kehittämistavoitteissa tapahtumaa laajennetaan ja tarjonnan monipuolisuus säilytetään.

2.2 Kemin Kalamarkkinat

Kemin Kalamarkkinat järjestettiin ensimmäisen kerran toukokuussa 2010 osana Kalatapahtumien kehittämishanketta yhdessä Kemitiimi ry:n kanssa. Jatkossa Kemitiimi vastaa kalatapahtumasta, joka järjestetään Kemin ydinkeskustan bulevardilla. Tapahtuman tavoitteena on lisätä keskustan vetovoimaisuutta ja kalan näkyvyyttä merellisessä kaupungissa. Ensimmäiset markkinat houkuttelivat yli 5 000 henkeä kahden päivän aikana.

Ensimmäisessä tapahtumassa oli 38 myyntipaikkaa, joista 16 kalanmyyntipaikkoja ja muuta kalastukseen liittyvää. Kalatarjonta oli monipuolista, paikalla oli kalaruuan valmistajia, tuoretta kalaa ja erilaisia jalosteita myyviä yrityksiä. Lisäksi 20 paikkaa oli muun alkutuotannon käytössä. Markkinoiden ohjelma oli suunnattu koko perheelle sen sisältäen mm. musiikkia, tanssiesityksiä ja lastenohjelmaa. Tilaisuutta markkinoitiin vain paikallislehdissä. Vuoden 2011 kevään ja syksyn kalatapahtuma järjestetään lähes samantyyppisesti Kemitiimi ry:n toimesta. Tapahtumanjärjestäjälle kertyy aika paljon kuluja, tulot koostuvat pelkästään paikkamaksuista.

Tapahtuman sijainti on erinomainen ja kalatapahtumille on vahva tilaus merellisessä kaupungissa. Kevään markkinat toimivat keskustan kesän avauksena. Ensimmäiset markkinat olivat menestys niin kävijöiden, kauppiaiden kuin järjestäjänkin mielestä. Markkinoiden takana on vain yksi henkilö, mikä voi uhata tapahtuman tulevaisuutta. Talouden rakenne tulee järjestää kestäväksi. Tapahtumaa jalostetaan kokonaisvaltaisemmaksi kalatapahtumaksi näkyvine ohjelmanumeroineen. Vuosittain vaihtuva teema, ns. "kalasanoma" on yksi kehitystavoite. Vastaisuudessa kalan terveydelliset elementit aiotaan ottaa jatkossa näkyvästi esille.

2.3 lin Lohimarkkinat

lin Lohimarkkinat on uusi kalatapahtuma, jonka tarkoituksena on säilyttää ja tuoda houkuttelevasti julki lin kalastuselinkeinon perinteitä nykyaikaisella tavalla kalakaupan ja

jalostuksen merkeissä. Markkinat on järjestetty kesäkuun puolella välissä vuodesta 2009 alkaen osana Kalatapahtumien kehittämishanketta yhdessä Etelä- ja Pohjois-lin kalastuskuntien, Ilaakso Oy:n, lin kunnan ja lin Kalamiehet ry:n kanssa. Päivän kävijämääräksi on arvioitu 1 500 henkilöä.

Markkinapaikoista 16 on kalanmyyntipaikkoja ja muuta kalastukseen liittyvää. Viisi paikkaa on varattu muulle alkutuotannolle kuten leivonnaisille, luonnontuotteille ja käsitöille. Kalatuotevalikoima on erittäin laaja, kokonaisymyynnin on arveltu olevan noin 750 kg. Lohihuutokauppa, kilpailut ja erilaiset esittelytilaisuudet ajankohtaisista aiheista sekä kalastusmuseo ovat osana kala-aiheista ohjelmaa. Tapahtuma on suunnattu kaikille mukaan lukien vapaa-ajan asukkaat. Lohimarkkinoista on ilmoitettu paikallislehdessä sekä parilla tienvarsimainoksella. Tapahtumalla ei tavoitella voittoa, vaan tuloilla saadaan menot juuri ja juuri katettua. Tapahtuma on käynnistynyt lupaavasti ja lin kunnan mukana olo taannee tapahtuman järjestämisen myös tulevaisuudessa.

Tapahtuman vahvuuksia ovat kasvava lähikalan ja laajemminkin lähiruuan kysyntä ja paikkakunnan historiaan perustuva tapahtuma alkuperäisessä ympäristössä. Hyvä saavutettavuus valtakunnallisesti keskeisellä sijainnilla valtatie 4:n varrella yhdessä tienvarsimainosten kanssa houkuttelee ohikulkijoita poikkeamaan Lohimarkkinoille. Heikentyneet kalasaaliit ja pienehkö määrä alkutuottajia asettavat kuitenkin rajat tapahtuman kasvuille. Tulevaisuutta voivat uhata lohisaaliiden väheneminen ja Perämeren tiukentuneet kalastusrajoitukset yhdessä runsastuvan hyljekannan kanssa. Lohimarkkinat pyritään muuttamaan jatkossa kahden päivän tapahtumaksi. Vuosittain vaihtuva kalaan ja luontoon liittyvä teema on merkitty tapahtuman kehityssuunnitelmaan.

2.4 Marinkaisten Kalajuhlat

Marinkaisten Kalajuhlat on järjestetty Lohtajalla sijaitsevassa Mansikkakarun satamassa heinäkuun ensimmäisenä sunnuntaina vuodesta 1998 alkaen. Järjestäjinä toimivat Marinkaisten kalastajaseura ry, Marinkaisten nuorisoseura ry sekä Marinkaisten kyläyhdistyksen naistoimikunta. Marinkaisten Kalajuhlien perinne yltää ajalle ennen II Maailmansotaa, jolloin kalaa ja kesää juhliittiin lähisaarella. Vanha perinne on sittemmin herätetty eloon nykyiseen muotoonsa. Juhlavieraita kertyy yhden päivän aikana noin 1000. Juhlimisen tuotot käytetään mm. paikalliseen kalavedenhoitoon.

Kolme järjestäjää hoitaa tarjoilun ja myynnin kokonaan eikä ulkopuolisia myyjiä ole lainkaan. Tapahtumassa on tarjolla tuoretta, savustettua ja grillattua kalaa sekä siikakeittoa. Kala on pääosin karisiikkaa ja lisäksi tarjoillaan myös Perämeren lohta ja ahventa. Kalaa myydään päivän aikana noin 300 kg. Yleensä kalaa on varattu melko sopivasti. Alueelle on pääsylippu, jonka maksuun sisältyy pullakahvit. Ohjelmaa on varattu koko perheelle, sisältäen musiikkia, kilpailuja lapsille ja aikuisille, jopa kirkonmenot ja harrastelijateatteri ovat olleet välillä ohjelmassa mukana. Tapahtumaa markkinoidaan lehdistössä, radiossa ja tienvarsimainoksilla. Lohtajan liityttyä Kokkolaan Marinkaisen Kalajuhlat kokivat väestön ryntäyksen eteläiseltä suunnalta. Tapahtuman talous on vakaa, vaikka se ei vastaanota taloudellista tukea.

Kalajuhlien vahvuudet ovat kaunis ympäristö valtatie 8:n varressa sekä satamarakennus, jossa on sähköt, juokseva vesi ja kylmätilat. Kalajuhlilla on alueella pitkät ja tunnetut perinteet sekä nuorekkaat talkoolaiset. Ajoittain päänsärkyä aiheuttaa liian pienet parkkialueet sekä talkoolaisten vähäinen lukumäärä. Heikentyvä kalasaalis voi uhata tulevaisuuden juhlien tarjontaa. Lähitulevaisuuden suunnitelmissa on järjestää iltaohjelmaa kuten iltamat tai tanssit. Tällöin juhlapäivä tulisi kuitenkin siirtää lauantaille.

2.5 Ohtakarin Kalajuhla

Lähes 80 vuoden ajan Ohtakarin Maapää on koonnut noin 2 000 henkeä vuosittaisiin Kalajuhliinsa. Lohtajan kalastajainseura järjestää Kalajuhlan heinäkuun kolmantena sunnuntaina perinteen mukaisesti. Tapahtumalla tuetaan paikallista kalastuselinkeinoa, hoidetaan kalavesiä sekä kokoonnutaan yhteen viettämään sydänkesää.

Seura myy itse valmistamiaan savu- ja hiilloskalatuotteitaan juhlijoille. Tarjonta keskittyy paikalliseen siikaan ja Perämeren loheen, joita kuluu päivän aikana noin 700 kg. Ohjelma on monipuolinen, ja koko perheelle suunnattu sisältäen mm. musiikkia, juhlapuheita ja useita kilpailuja. Juhlan tuotoilla kalastajainseura mm. harjoittaa kalavedenhoitoa ja pitää yllä kalamuseota. Juhlilla ilmoitetaan paikallislehdissä sekä radiossa.

Pitkä ja arvostettu juhlaperinne, hyvä sijainti sekä vakaa talous turvaavat Kalajuhlan tulevaisuuden. Useimmat vastuujärjestäjät ovat hoitaneet tehtäviään useita vuosikymmeniä ja nuorempia talkoolaisia kaivattaisiin lisää. Mahdollinen luonnonkalan väheneminen ja lupa-asioiden mutkistuminen saattavat uhata tapahtumaa tulevaisuudessa. Ohtakarin Kalajuhlan järjestäjien tavoitteena on säilyttää perinne lähitulevaisuudessa nykyisen kaltaisena, vaikka tapahtumaan olisi helppo saada muita myyjä mukana, niin tapahtuman pitkää perinnettä halutaan kunnioittaa myös jatkossa.

2.6 Kesämarkkinat ja Wanhan Tavarain Huutokauppa

Pyhäjoen Yrittäjät ry järjestää vuosittain heinäkuun kolmantena lauantaina markkinatapahtuman Pyhäjoen virastotalon pihalle. Kesämarkkinoiden tarkoituksena on elävöittää kyläkuvaa, tukea paikallisia yrittäjiä sekä hankkia stipendirahoja koululaisille. Vuosittainen teema on vanhojen tavarain huutokauppa muun myynnin ohella. Tapahtumaa on järjestetty vuodesta 2000 lähtien ja se kerää noin 300 vierailijaa päivän aikana.

Tapahtumassa myydään vanhojen tavarain lisäksi perinteisiä markkinaruokia kuten grillimakkaraa ja jäätelöä. Markkinapaikkojen määrä on yhteensä kymmenen, josta kahdella on tarjolla savu-, hiillos-, ja graavikalaa. Kalaa myydään yhteensä noin 50 kg kalaa päivän aikana. Huutokaupan lisäksi ohjelmassa on ollut mm. vanhojen autojen näyttely sekä Mannerheimin Lastensuojelu Liiton järjestämä monipuolista lastenohjelmaa. Näyttelyjen teema vaihtuu vuosittain. Tapahtumasta ilmoitetaan paikallislehdissä. Järjestelyyn kulut ovat pienet niin kuin tulotkin, jotka menevät paikallisten nuorten hyväksi.

Tapahtuman sijainti ja aika ovat hyvät. Tulevaisuuden uhkia ovat järjestäjien vähyys, toimijoita kaivattaisiin lisää. Tapahtuma ei ole kalastuksen näkökulmasta kovin merkittävä,

koska pienehkö kävijämäärä rajoittaa tuotteiden kysyntää. Järjestäjien näkökulmasta kala on kuitenkin merkittävä osa markkinoita ja kalatuotteiden tarjontaa haluttaisiin monipuolistaa tulevaisuudessa.

2.7 Kukkola Fäst

Tapahtuma järjestetään Tornion Kukkolankosken rantamaisemissa heinäkuun viimeisenä lauantaina. Järjestäytyneet paikalliset elintarvikeyritykset järjestävät juhlan kolmatta kertaa vuonna 2011.

Juhlassa keskeisellä paikalla on kodassa paistettava varrassiika. Savusiika ja lohivoileivät ovat myös mukana tarjoilussa. Tuorekalanmyynti on läheisessä kalaliikkeessä. Tapahtuman ohjelma koostuu ruokaan ja juomaan liittyvistä kilpailuista, maistiaisista sekä lavatansseista. Yhdistys hoitaa tapahtuman järjestämisen, tarjoilut sekä ohjelman.

Tapahtuma on vielä uusi, mutta menestynyt. Torniojokivarsi on suosittua kesämatkailualueetta joten tapahtuman ajankohta ja rakenne ovat erittäin hyvät ja jokivarren ruokaperinteestä on helppo ammentaa sisältöä ohjelmaan.

2.8 Keskustan Peräpohjolan piirin Siikajuhla

Tornion Kukkolankoskella vietetään perinteisiä Siikajuhlia kesäisissä merkeissä elokuun ensimmäisenä sunnuntaina. Tapahtumaa on järjestetty yli 60 vuotta vuosittain, ja se on tullut paikalliselle väestölle tutuksi. Tapahtuma on lähtökohtaisesti poliittinen, mutta kaikille avoin.

Paikallinen kalaliike paistaa kodassa tapahtuman kalatarjoilun eli lipposiiat. Muut kalatuotteet löytyvät läheisestä kalamyymälästä. Tapahtuma on juhlamainen eikä myyntiä ole tarjoilujen lisäksi. Ohjelma koostuu juhlapuhujista sekä muusta pienestä ohjelmasta. Järjestäjä hoitaa tapahtumasta aiheutuvat kulut. Tapahtuma ei ole mitenkään erityisen kalakeskeinen eikä siihen ole nähty tarpeelliseksi lisätä muuta kalatarjontaa.

2.9 Rahjan Kalajuhlat

Rahjan Kalajuhlan perinteet juontavat vuoteen 1983, jolloin Rahjan kalastajainseura ry yhdessä kyläyhdistyksen kanssa järjesti ensimmäisen kerran Kalajuhlat Konikarvon kalasatamaan. Juhlia vietetään vuosittain elokuun ensimmäisenä sunnuntaina. Yhteisen tapahtuman tarkoituksena on paitsi viihtyä yhdessä, kerätä varoja kalaveden hoitoon. Kävijämäärän on arvioitu olevan yli 2 000 henkilöä.

Seurat järjestävät myytävät tuotteet ja ohjelman. Kalatuotteista on tarjolla savu- ja hiilossiikaa sekä Perämerenlohesta valmistettuja ruokalajeja. Silloin tällöin tarjolla on myös puolisaaliykeitä. Kalankulutus on yhteensä noin 650 kg. Ohjelma on varsin vähäistä, musiikkia ja juhlapuhe. Tapahtuman tavoitteena onkin tarjota lähialueen ihmisille mahdollisuus kalanostoon ja tuttujen tapaamiseen. Järjestäjien tärkeänä periaatteena on, että Kalajuhliin osallistuminen ei maksa mitään. Tapahtuman talous on vakaalla pohjalla, pienehkö tuotto käytetään järjestötoimintaan ja kalaveden hoitoon.

Tapahtuman pitkä perinne turvaa tulevaisuutta ja lähellä sijaitseva Kalajoen hiekkasärkkien turismi luo suuren asiakaspohjan, koska myös lomalaiset ovat ottaneet

tapahtuman omakseen. Kalansaannin epävarmuus aiheuttaa hienoista huolta tulevaisuudesta. Tapahtumaa ei ole tarpeen kehittää, perinteistä halutaan pitää kiinni.

2.10 Wanhan Haminan Markkinat

lin sataman markkinoilla on vuosisataiset perinteet, jotka on uudistettu nykyiseen muotoonsa kuusi vuotta sitten. lin kunta järjestää tapahtuman syyskuun ensimmäisenä viikonloppuna yhteistyökumppaneinaan lin seurakunta, lin kalamiehet ry ja lin yritys ry. Wanhan Haminan Markkinoilla elävöitetään lin kuntaa, lisätään vanhan sataman tunnettavuutta ja kehitetään sen toimintaa. Tapahtuma kerää kahden päivän aikana noin 5000 vierailijaa.

Tapahtumassa kala on yhtenä osana muuta teemaa ja myyntiä. Markkinapaikkoja on yhteensä 60, joista kymmenkunta kala-aiheisia. Toiset kymmenen on varattu käsitöille ja leivonnaisille. Kalatarjonta kattaa tuoreen kalan ja tuorekalatuotteet, savu-, hiili- ja graavituotteet sekä täyssäilykkeet ja nahkiaistuotteet. Kalaa myydään yhteensä noin 300 kg. Kalaa kului enemmänkin, mutta suosikkituotteet, kuten tuore kala ja nahkiaiset loppuvat usein kesken. Ohjelmaan on panostettu paljon sen sisältäen kulttuurista ajanvietettä kaikille ikäryhmille. Ohjelmaa on vuosien varrella sisältynyt mm näytelmiä, musiikkia, erilaisia kilpailuita ja näyttelyitä. Tapahtumaa on mainostettu lehdissä sekä kolmella tienvarsimainoksella. Kävijämäärään on oltu tyytyväisiä. Tapahtuman järjestäminen on hieman tappiollista, mutta kunta on rahoittanut tappion kuntamarkkinointina.

Tapahtuman tulevaisuus on riippuvainen kunnan intresseistä sekä sen taloudellisesta panoksesta. Tapahtuma on paikallisesti arvokas, minkä suojeluintressit ovat ymmärrettävästi suuret. Tulevaisuuden uhkana on niin kalasaaliin kuin muiden alkutuotteiden väheneminen tuottajien lukumäärän pienentyessä. Kalan riittävyteen tulisi panostaa lähitulevaisuudessa.

2.11 Lumijoen Ahvenmarkkinat

Ahvenmarkkinat on järjestetty kertaalleen syyskuun toisena viikonloppuna vuonna 2010 Lumijoen Varjakan satamassa Lumijoen kalastajainseuran, Varjakan kyläyhdistyksen ja Lumijoen kunnan yhteisenä hankkeena Perämeren kalatalousryhmän myöntämän hankerahoituksen turvin. Uudeksi tapahtumaksi ja Lumijoen kunnan koon huomioon ottaen kävijämäärä oli suurehko, noin 1 500 henkilöä. Markkinoiden tavoitteena on tutustuttaa ihmisiä kotimaisen kalan käyttöön teemalla ”Ruoka, Turvallisuus, Meri”. Ahvenmarkkinat toistetaan kuluvana vuonna 2011.

Tapahtuman järjestäjät myivät itse tuoretta ja savukalaa, lisäksi markkinoilla on ollut muutama kalanjalostaja myymässä tuotteitaan. Tuotevalikoima sisälsi ahvenfileiden ja savuahvenen lisäksi lohikeittoa, kalavoileipiä ja nahkiaisia. Kalaa myytiin arviolta 500 kg. Kaikkiaan kalaan liittyviä myyntipisteitä oli seitsemän niin kuin myös muita pisteitä mukaan lukien kahvitukset ja arvanmyynnin. Ohjelma oli suunnattu koko perheelle. Viihteen lisäksi ohjelmassa jaettiin tietoa vesillä liikkumisen turvallisuudesta sekä kalan käsittelystä ja valmistuksesta. Ahvenmarkkinat poikkesivat tavanomaisista markkinoista mm. sillä, että paikalla oli paljon oheispisteitä, joissa ei ollut myyntitoimintaa kuten poliisi, palokunta,

meripelastus, sukeltajaseura, 4H ja kuumailmapallo. Ohjelmaan panostettiin, jotta ihmiset tulisivat rantaan viihtymään ja tekemään samalla ostoksia. Paikallislehdet, radio ja internet välittivät tietoa tapahtumasta.

Kaunis sijainti ja merellisyys mukaan lukien satamarakennuksen tarjoamat tilat ovat Ahvenmarkkinoiden vahvuuksia. Ilman innokkaita talkoolaisia tapahtuma olisi mahdotonta toteuttaa. Heikkoudeksi katsotaan sääolosuhteiden ennakoimattomuus sekä paikallisen kalan saatavuuden epävarmuus. Tapahtuma tullaan tästä eteenpäin järjestämään vuosittain ja kalatuotteiden valmistajia haalitaan lisää. Mm loimulohi sekä säilykkeet halutaan mukaan tarjontaan vuonna 2011. Lähialueen yrittäjät viljelys- ja puutarhatuotteineen toivotaan myös mukaan. Järjestäjät suunnittelevat seuraavaa ohjelmaa niin, että paikanpäällä voisi viettää koko päivän.

2.12 Nahkiaismarkkinat

Nahkiaismarkkinat Simossa on järjestetty kolmen vuosikymmenen ajan syyskuun puolessa välissä Simon työväen urheilijat ry:n toimesta. Tapahtuman tavoitteena on kerätä varallisuutta paikallisten nuorten urheilutoimintaan, edistää matkailua ja lisätä toimintaa kunnassa. Simon aseman kesätori kerää kahden päivän aikana lähes 4 000 ihmistä. Nahkiaismarkkinoiden yhteistyötahoina ovat Simon kunta sekä nahkiaisten pyytäjät ja paistajat. Simon nahkiaismarkkinat ovat Perämeren rannikon ainoa tapahtuma, jossa nahkiainen on nostettu etualalle ja jo tästä syystä hyvin merkittävä tapahtuma.

Markkinapaikkoja on yhteensä 35, joista kuudessa myydään kalatuotteita. Seura ostaa paistettavat ja myytävät nahkiaisit itse. Nahkiaisella on tapahtumassa hyvä menekki, sillä markkinoita varten ostettu 5 000 kpl erä loppuu yleensä kesken. Tuotevalikoimassa on lisäksi savu-, hiillos- ja graavikalaa sekä täyssäilykkeitä. Muuta alkutuotannon tuotteita myydään neljässä myyntipisteessä. Tapahtuman ohjelma on vaihtunut vuosittain. Monenlaisia näytöksiä, esiintyjiä ja kilpailijoita on kokeiltu, mutta niillä ei ole havaittu suoraa merkitystä tapahtuman vetävyydelle. Tästä syystä viime vuosien ohjelma on ollut matalaprofiilisempaa. Paikallinen lehdistö ja radio välittävät tiedon tapahtumasta kansalaisille. Talous on vakaa ja tuottaa vuosittain hiukan varoja järjestävän urheiluseuran toiminnan tueksi

Kalatuotteiden hyvä kysyntä ja tapahtuman sijainti nelostien kupeessa ovat markkinoiden vahvuuksia. Pienessä kunnassa markkinoilla on myös sosiaalista tilausta, mikä tukee tapahtumaa. Tapahtuman suurin vahvuus on kuitenkin nahkiainen, joka on paikallinen, erittäin arvostettu sesonkituote.

Suurimmat ongelmat liittyvät järjestävän seuran resursseihin, talkoolaispula kaventaa mahdollisuuksia markkinoiden kehittämiseen. Järjestäjät ovatkin harkinneet rahallisen tuen hakemista työvoiman hankkimiseksi. Tiiviimpi yhteistyö Simon kunnan kanssa lienee myös mahdollista, mikäli markkinoiden tulevaisuus näyttää uhatulta. Toisaalta Nahkiaismarkkinat ovat vakiinnuttaneet paikkansa Simon syystapahtumana niin vahvasti, että tapahtumaa järjestettäneen jonkun toimijan toimesta myös jatkossa. Tapahtumaa kehitetään kuluvana vuonna hankkimalla paikalle loimulohen paistaja.

2.13 Hailuodon Siikamarkkinat

Siikamarkkinoita on pidetty Marjaniemen satamassa vuodesta 1991 tarkoituksenaan lisätä Hailuodon ja hailuotolaisen alkutuotannon tunnettavuutta. Tapahtuma järjestetään vuosittain lokakuun toisena viikonloppuna Hailuodon yrittäjät ry:n toimesta. Merkittävänä yhteistyötahoina toimivat Hailuodon kunta, Lions Club sekä kuljetusliike Huiput Oy. Tapahtuma on suosittu, kävijöitä on ollut kahden päivän aikana enimmillään 4500 henkilöä.

Perinteisesti tuotevalikoima on keskittynyt hailuotolaisten kalastajien tuotteisiin sekä käsitöihin. Kala on keskeisenä elementtinä vieläkin kattaen koko kalatuotekirjon, mutta valikoima on laajentunut myös mm. kinttaisiin ja keittiövälineisiin. Markkinapaikkoja on yhteensä 40, kalastajien markkinapaikkoja on neljä ja kalanjalostajien kahdeksan. Loput koostuvat käsitöiden, leivonnaisten ja muiden tuotteiden myyjistä. Kalanmyynti vuonna 2010 oli yhteensä vain noin 100 kg johtuen useiden viikkojen myrskyisestä säästä, mikä esti kalastuksen, mutta parhaimmillaan kalaa on myyty huomattavia määriä.

Markkinoiden ohjelma koostuu musiikista, juhlapuheesta ja kalankäsittelynäytöksistä. Lapsille on ollut tarjolla ponijalua. Kalatapahtumasta ilmoitetaan lehdissä, radiossa ja internetissä. Tapahtuma tuottaa järjestäjilleen nollatuloksen. Hailuodon yrittäjät ry:llä on yhteistyösopimus Hailuodon kunnan kanssa, mikä takaa mahdollisen.

Marjaniemen kalasatama sopii tiloiltaan ja maisemaltaan hyvin kalatapahtumien järjestämiseen. Siikamarkkinoiden vahvuuksia ovat saaren ainutlaatuisuus ja tunnettavuus erityisesti perinteisen kalastuksen ja kädentaitojen kehtona. Tuotevalikoima on varsin kattava. Markkinoiden järjestäjät ovat hyvin sitoutuneet tapahtumaan. Heikkouksina on paikallisten alkutuottajien väheneminen ja ikääntyminen sekä talkoolaisten vähäisyys. Myös saaren liikenneyhteydet asettavat omat haasteensa. Lossiyhteys voi kyllä toisaalta tuoda tapahtumaan oma eksotiikkansa, mutta pitkät jonot voivat myös karsia kävijöitä. Kehitystarpeet kohdistuvat tuoreen ja savustetun hailuotolaisen kalan tarjonnan lisäämiseen sekä riittävyyteen. Erityisesti tarjontaan toivotaan myös enemmän tuoretta kalaa, mutta hylkeet ja tapahtuman ajankohta hyvin myrskyiseen aikaan lokakuussa aiheuttavat epävarmuutta jatkossakin. Joka tapauksessa kalastuksen näkyvyyttä halutaan vahvistaa lähitulevaisuudessa.

2.14 Raahen Syyskalamarkkinat

Raahen syyskalamarkkinat vetävät puoleensa vuosittain jopa 10 000 markkinavierasta. Raahen Siikaosuuskunta on järjestänyt tapahtumaa vuodesta 1993 lokakuun toiseksi viimeisenä viikonloppuna. Lähtökohtana on tukea kalastuselinkeinojen harjoittamista järjestämällä kalan myyntiä pienen siian sesonkiaikana niin, että kalastajalle jää siitä kohtuullinen korvaus. Markkinoiden tarjonnasta saavat lahjoituksina osansa myös Raahen merimieskirkko sekä paikalliset vanhainkodit.

Markkinoilla on 53 myyntipistettä, joista 13 kuuluu kalanmyyjille tai esittelijöille. 30 paikkaa on varattu muille alkutuottajille. Muita myyjiä on kymmenkunta. Markkinajärjestäjillä on omaa tuoreen ja savukalan myyntiä, lisäksi paikalla on muutamia ulkopuolisia kalanmyyjiä. Kalatarjonta on laajaa ja kalan kokonaismyynti on noin 2,5 tonnia. Tapahtuman

vetovoimaisuus perustuu tarjolla oleviin laatutuotteisiin, rihkamaa ei ole lainkaan tarjonnassa. Ohjelmaa ei juuri ole, tosin markkinamusiikki soi ja kalan käsittelynäytöksiä järjestetään. Tapahtumaa markkinoidaan radiossa ja paikallislehdissä. Tapahtuma on taloudellisesti omavarainen.

Syyskalamarkkinoiden tulevaisuus on turvattu niin kauan kuin kalaa saadaan merestä. Tilat ovat hyvät ja sijainti paras mahdollinen. Lähitulevaisuudessa tapahtuman järjestämisen keskeinen uhka on talkooväen ja kalastajien ikääntyminen ja väsyminen. Lähialueelle rakennettavan kultakaivoksen maine vesien likaajana ja sen vaikutus kalankuluttajiin huolestuttaa myös järjestäjiä. Myös hyljeongelmat vaivaavat Raahen alueen kalastusta. Järjestäjät ovat harkinneet tapahtuman muuttamista yksipäiväiseksi työmäärän vähentämiseksi.

2.15 Kalajoen Markkinat

Plassin markkinoita on järjestetty vuodesta 1652 alkaen. Toki pitkään historiaan mahtuu välivuolia, mutta silti markkinoiden voidaan sanoa omaavan vuosisataiset perinteet. Nykyinen järjestäjä on Plassin kyläyhdistys ry ja markkinat ajoittuvat lokakuun toiseen viikonloppuun. Tapahtumaa pidetään kulttuurisesti tärkeänä, sillä kalalla ja muulla alkutuotannolla on näkyvä paikka alueen perinnekulttuurissa. Markkinoilla vierailee vuosittain noin 5 000 kävijää.

Markkinoilla on yhteensä noin 130 markkinapaikkaa, joista seitsemän on varattu kalastajille ja kalanjalostajille. Muita alkutuottajia on kymmenen, loput paikat on varattu muille markkinamyymälöille. Nahkiaista myydään kylätalon pihalla olevalla omalla markkina-alueellaan noin 250 kg eli 4 500 kpl. Samalla alueella myydään muitakin heti syötäviä kalatuotteita kuten lohikeittoa. Markkinoilla ei ole varsinaista ohjelmaa. Tapahtuma on taloudellisesti vakaalla pohjalla ja pyörivät talkoovoimin.

Plassin markkinoiden vahvuus on valtavan pitkä perinne ja sitä kautta tunnettavuus, sijainti ja tuotteiden laatu. Heikkoudet ovat autojen huono parkkipaikkatilanne ja markkinapaikan pieneneminen kaavoituksen takia. Tulevaisuutta voi uhata talkooväen väsyminen ja se, että markkinoiden vetovastuu on ollut vain yhdellä henkilöllä, mikä lisää järjestämisen epävarmuutta. Lähitulevaisuudessa torin pohja tulisi saada kuntoon ja järjestysmiehiä pitäisi saada lisää. Ohjelman kehittäminen musiikin, näytelmien ja liikunnallisten esitysten suhteen vilkastuu. Muikunpaistajia tarvitaan enemmän kuin nykyisin on.

3. Tulosten tarkastelu

3.1 Kalatapahtumat Perämeren rannikolla

Suomessa järjestetään vähintään 60 kalatapahtumaa vuosittain. Määrä voi olla suurempikin, koska välttämättä kaikista pienistä tapahtumista ei tiedoteta kovin laajasti. Kokkolan ja Tornion välisellä rannikolla järjestetään yhteensä 15 tapahtumaa, joista tosin vain osassa kala on pääroolissa. Perämeren kalatapahtumien kävijämäärä on yhteensä noin 87 000 henkeä, joista valtaosa Kokkolan Kalamarkkinoille ja Raahen syyskalamarkkinoille. Kaikkiaan muutamia suurehkoja tapahtumia lukuun ottamatta

Perämeren tapahtumat ovat pieniä ja tapahtumissa käyvien määrä on vähäinen verrattuna muuhun Suomeen, esimerkkinä mainittakoon, että pelkästään Turun Silakkamarkkinat keräävät vuosittain noin 100 000 vierailijaa. Myös kalatapahtumien vaikutus kalan kokonaiskulutukseen vähäinen, tapahtumien kautta myyty kalamäärä jää vuositasolla muutamaan tonniin, mutta toisaalta yksittäisille alkutuottajille voi jopa yhdellä markkinatapahtumalla olla suuri taloudellinen merkitys.

Pienet paikalliset tapahtumat nojaavat pitkiin perinteisiin ja yleensä usein johonkin sesonkituotteeseen. Pitkät perinteet turvaavat tapahtumien järjestämisen ja ne koetaan alueella hyvin tärkeinä jo pelkästään kylähengen ja sosiaalisen kanssa käymisen vuoksi. Pienet kunnat myös arvostavat tapahtumien alueelle tuomaa näkyvyyttä. Esimerkiksi Hailuodon siikamarkkinoilla käy enemmän väkeä, kuin kunnassa on asukkaita, joten markkinoilla on varmasti vaikutusta myös alueen yrityksille. Isommat tapahtumat ovat puolestaan luonteeltaan enemmän yleismarkkinoita, vaikkakin kala on niissäkin keskeisen tärkeässä roolissa. Yksinomaan kalatuotteisiin perustuvia isoja markkinatapahtumia on liki mahdoton pyörittää, eikä tähän ole syytäkään; Esimerkiksi maataloustuotteet, leipomotuotteet ja käsityöt ovat ihan luonteva osa kalamarkkinaperinnettä.

Kalatapahtumat ovat jakaantuneet muutoin tasaisesti Perämeren rannikolle, mutta erittäin suurena puutteena on, että alueen merkittävin kasvukeskus, Oulu, puuttuu markkinakartalta kokonaan. Tähän puutteeseen tulisi saada pikaisesti parannus. Oulun kokoisessa kaupungissa on kuitenkin selkeästi potentiaalia 1-2 ison kalamarkkinatapahtuman järjestämiseen vuosittain. Vertailukohtana voisi käyttää mm. Jyväskylää ja Kuopiota, joissa molemmissa järjestetään useita kymmeniä tuhansia kävijöitä vetävät kalamarkkinat joka vuosi. Olisikin erittäin toivottavaa, että löytyisi toimija, joka olisi kiinnostunut tarttumaan ilmeiseen mahdollisuuteen.

3.2 Kalatapahtumien tulevaisuuden näkymät

Kaikkien rannikon kalatapahtumien yhteisenä haasteena ja uhkana on paikallisen kalan saatavuuden heikentyminen. Kalan saatavuusongelmat johtuvat lohien osalta kalastusrajoituksista, vaihtelevista sääolosuhteista ja viime vuosina yhä useammin merikalastuksen kyseessä ollessa hylkeiden aiheuttamasta haitasta kalastukselle. Jatkossa tuoreen kalan saanti markkinoille on entistä epävarmempaa jo pelkästään kalastajien vähenemisen johdosta. Useissa rannikon kalatapahtumissa on hyvin tiukasti rajattu tuotevalikoima, mikä on omiaan pahentamaan ongelmaa. Hyvin pitkän perinteen omaavat tapahtumat, kuten esimerkiksi Ohtakarinnon kalalajuhlan kohdalla perinteiden kunnioittaminen ja kaupallisuuden välttäminen on varmasti hyvin perusteltua, mutta varsinaisissa kalamarkkinoissa tuotevalikoiman laajentaminen tuo joustoa tapahtumien järjestämiseen. Sisämaan muikku tai Inarin purkkikala sopii aivan hyvin samoihin tilaisuuksiin Perämeren rannikon kalojen kanssa, samoin kuin erilaisia kalalajosteita soisi olevan monipuolisesti kaupan kaikissa markkinatapahtumissa.

Lähes kaikki edellä kuvatut tapahtumat toteutuvat talkoovoimin. Joidenkin tapahtumien järjestäminen tapahtuu suurella joukolla ja tapahtumien tulevaisuus näyttää tässä suhteessa turvatulta. Toisaalta monissa tapahtumissa järjestelyvastuu on pienellä porukalla, jolle tapahtumien järjestäminen teettää kohtuuttomasti työtä ja talkooväen

ikäntyessä on vaarana koko tapahtuman hiipuminen. Tapahtuman järjestämiseen liittyvä lisääntynyt byrokratia tuskastuttaa ja edellyttää entistä enemmän osaamista mm. lupa- ja hygieniasoioiden hoidossa. Tapahtumajärjestäjät kokevatkin muuttuvat säädökset usein hankalina. Olisikin toivottavaa, ettei tapahtumien järjestämistä hankaloitettaisi enää nykyisestä. Markkinoita on kuitenkin järjestetty vuosikymmeniä ja mitään merkittäviä ongelmia ei ole ilmennyt esimerkiksi elintarviketurvallisuuden suhteen.

Sinällään kalatapahtumien suosia ei osoita laantumisen merkkejä, vaan vuosittaiset kävijämäärät ovat pysyneet varsin vakaana ja uudetkin tapahtumat ovat saaneet nopeasti jalan sijaa. Kalatapahtumilla on siis selvästi tilausta, mutta koska aivan suurimpia tapahtumia lukuun ottamatta tapahtumat eivät voi tuottaa kovin merkittävää taloudellista tulosta, niin uusien toimijoiden löytäminen on haastavaa. Erilaiset hankkeet markkinoiden käynnistämiseksi ovat turhia, jos mukana ei ole vahvaa alueellista toimijaa, joka ottaa vastuun tapahtuman järjestämisestä hankkeen päättymisen jälkeen.

3.3 Kalatapahtumien merkitys kalastukselle

Muualla Suomessa on kalastajia, jotka ovat erikoistuneet tuoreen ja itse jalostamansa kalan myyntiin suoramyyntinä ja markkinoilla. Tällaisia kalastajia on Perämeren rannikolla erittäin harvassa. Tämä on ehkä keskeisin syy siihen, että kalamarkkinoiden suora taloudellinen merkitys alueen kalastukseen on vähäisempää, kuin esimerkiksi Selkämerellä ja Turun saaristossa. Tosin muutamille yksittäisille kalastajille markkinoilla on hyvin suuri merkitys, yhden viikonlopun kalamyynti voi nousta useisiin tuhansiin euroihin.

Kalatapahtumien välillistä merkitystä kalastuselinkeinolle on puolestaan vaikea arvioida, mutta ilmeisesti sitä ei voi mitenkään väheksyä. Yksittäisten kalastajien saamien suorien tulojen lisäksi markkinat muokkaavat ympäristön asenteita kalastuselinkeinoja kohtaan. Esimerkkinä mainittakoon vaikka Raahen Lapaluoto, missä kalamarkkinat ovat hyvin pidetty tapahtuma ja niiden merkitys on ollut esillä mm. kunnan tehdessä päätöksiä satamainvestoinneista. Kalatapahtumilla on siis parhaimmillaan huomattava vaikutus kalastuselinkeinoon imagoon asemaan alueella..

Kalatapahtumissa käy paljon eri-ikäistä väkeä, joilla on mahdollisuus tutustua kalaan ja kalatuotteisiin. Tapahtumissa onkin mahdollista myös vaikuttaa kulutustottumuksiin ja välittää uusia tuulia kuluttajille. Muutenkin kalatapahtumat muodostavat erityisen tehokkaan kanavan välittää tietoa suoraan kalan kuluttajille.

Voisiko sesonkitapahtumia luoda maivan, silakan tai ”vähempiarvoisen” kalan ympärille myös Perämeren rannikolla? Silakan elintarvikekäyttö on romahtanut 2000 -luvulla ja muikkua saadaan syksyn sesonkeina välillä niin paljon, että tuoretta kalaa varmasti riittäisi markkinoille myyntiin. Yleiskalatapahtumat, joissa mikään laji ei ole keskeisellä paikalla, voisivat ajoittua sesonkiaikataulun ulkopuolelle. Tapahtumia voisi hyödyntää paitsi elinkeinomielessä myös valistusmielessä, esimerkkinä Kokkolan kalamarkkinat, joissa vähempiarvoinen kala on nostettu näkyvään asemaan.

Kalatapahtumien tuoma lisäarvo paikalliselle matkailulle ja elinkeinoelämälle, mukaan lukien pienyrittäjät ja kunnat, on merkittävä. Lohtajan kylän ja Hailuodon kunnan vierailijamäärät kokevat piikin aina kalatapahtuman aikaan. Kalatapahtuma aktivoi

hetkellisesti koko lähialueen elinkeinoelämää. Eikä sovi kokonaan unohtaa kalamarkkinoiden alkuperäistä merkitystä rannikon kalastukselle ja kalataloudelle.

4. Kehittämissuosituksat

Perämerellä järjestetään kalatapahtumia varsin kattavasti ja valtaosa tapahtumista toimii hyvin, joten suurempia ulkoapäin havaittavia kehitystarpeita on varsin vähän.

Kaikkein selkein puute on se, että Oulun alueella, toisin kuin useimmissa muissa Suomen suurimmissa kaupungeissa, ei järjestetä nykyisellään lainkaan kalamarkkinoita, vaikka alueella olisi varmaan potentiaalia 1-2 suuren vuosittaisen tapahtuman järjestämiseen. Tässä on selvä kehityshankkeen paikka, edellyttäen kuitenkin, että alueelta löytyy vahva toimija, joka ottaa markkinat pyörittääkseen hankkeen päättymisen jälkeen.

Perämeren tyyppisistä kalalajeista Perämeren muikun, eli maivan ympärille olisi myös mahdollista rakentaa kalatapahtuma, esimerkiksi "Maivamarkkinat". Sopivat sijoituspaikka tämän tyyppiselle tapahtumalle olisi esimerkiksi Kemi tai Oulu-Haukipudas seudu, jotka ovat molemmat vahvaa muikun kalastusalueita. Sopiva ajankohta markkinoille voisi olla ajanjakso elokuun lopusta lokakuun alkupäiville.

Myöskään alueen erikoisherkkua nahkiaista on hyödynnetty kalamarkkinoilla varsin heikosti, nahkiaisien ympärillä pyörivät tapahtumat ovat varsin pieniä ja sijaitsevat pienehköillä paikkakunnilla (Kalajoki, Simo). Esimerkiksi Ouluun sijoitettu nahkiaistapahtuma voisi tuoda tälle syksyiselle herkulle uusi ystäviä.

Kalatapahtumaa suunniteltaessa on tärkeää pitää mielessä ne realiteetit, jotka tapahtuman järjestämiseen liittyvät. Pelkästään tuoreen, paikallisen kalan varassa ei pyöri yksikään kalamarkkinatapahtuma, vaan monipuolinen tuotekirjo kalajalosteita ja muuta alkutuotantoa muodostavat rungon kaikille markkinatapahtumille ja luovat siten mahdollisuuksia myös tuoreen kalan myyntiin.

KALATAPAHTUMIEN KEHITTÄMISHANKE (EKTR)

Loppuraportti

1. Hankkeen toteuttajan nimi

Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto ry

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus

Kalatapahtumien kehittämishanke, hankenumero 0815080, dnro 1091/3561/2008

3. Yhteenveto hankkeesta

Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto ry toteutti vuosina 2009-2011 Kalatapahtumien kehittämishankkeen (EKTR). Hanke rahoitettiin Perämeren kalatalousryhmälle kohdennetusta määrärahasta ja rahoituspäätöksen teki Kainuun ELY-keskus. Hankkeelle myönnetty kokonaisrahoitus oli 44 910 €, josta omarahoituksen osuus 10 %. Hankkeen tavoitteena oli kartoittaa Perämeren rannikon kalatapahtumat ja niiden kehittämistarpeet, sekä käynnistää uusia tapahtumia. Hankkeeseen liittyvät selvitystyöt saatiin läpivietyä suunnitelmien mukaan. Hankkeessa käynnistettiin kaksi uutta markkinatapahtumaa: lin lohimarkkinat ja Kemin kalamarkkinat. Uudet tapahtumat onnistuivat hyvin ja molemmat on järjestetty paikallisten toimijatahojen toimesta vuosittain myös ensimmäisen hanketuetun tapahtuman jälkeen. Edellä mainittujen tapahtumien ohella hankkeessa avustettiin myös Lumijoen ahvenmarkkinoiden alulle panossa, tosin varsinaiset markkinat järjestettiin erillisen hankerahoituksen turvin. Hanke ei täysin saavuttanut sille asetettuja tavoitteita ja odotuksia. Tähän on monia syitä, joista keskeisimpänä voi mainita sen, että hankkeen toimialueen suurimman kasvukeskuksen, Oulun lähikunnista ei löytynyt sopivaa paikkaa kalamarkkinoiden järjestämiseen. Tähän asiaan vaikuttivat asiasyiden ohella rahoitustekniset syyt; Oulun kaupunki ei kuulu Perämeren kalatalousryhmän toimialueeseen. Toisaalta hankerahoitusta kului samassa suhteessa hankkeen toteutumisen kanssa, joten käytetyn hankerahoituksen määrään suhteutettuna hanke onnistui kuitenkin kohtuullisen hyvin.

4. Raportti

4.1. Hankkeelle asetetut tavoitteet

Hankkeelle oli asetettu seuraavat tavoitteet:

- Käydään läpi nykyiset kalamarkkinat. Kartoitetaan tapahtumien vahvuudet ja heikkoudet. Tämän pohjalta laaditaan ja toteutetaan kehittämissuunnitelmat ongelmien korjaamiseksi.
- Tehostetaan yhteistyötä kalamarkkinoiden järjestäjien, kalastajien, kalatalousyhteisöjen ja kalastajien välillä mm. markkinoinnin ja tuoreen kalan saatavuuden tehostamiseksi.

- Selvitetään mahdollisuuksia uusien kalamarkkinoiden ja pienimuotoisempien kalatapahtumien järjestämiseksi.
- Järjestetään selvityksen tulosten perusteella tarpeellinen määrä uusia tapahtumia yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa, arvio on että kokonaan uusia tapahtumia voisi olla 3-6 kpl.
- Arvioidaan pilottitapahtumista saatujen kokeilujen perusteella, että mitkä tapahtumista ovat elinkelpoisia ja etsitään toimija-/toimijat, jotka ottavat tapahtuman järjestääkseen hankkeen päättymisen jälkeen.

4.2. Hankkeen toteutus

4.1.1 *Aikataulu*

Hankehakemus jätettiin loppuvuodesta 2008. Hankkeen käytännön toimet on aloitettu toukokuussa 2009. Hanke päättyi vuoden 2011 loppuun ja raportointi on viimeistelty alkuvuodesta 2012.

4.1.2 *Resurssit ja toteutuksen organisointi*

Hanke toteutettiin Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto ry:n omana työnä. Liiton toiminnanjohtaja Jyrki Oikarinen toimi hankkeen vetäjänä. Muut hankkeen käytännön toteuttamiseen osallistuneet henkilöt olivat Teppo Komulainen, Olli-Veikko Kurkela ja Outi Kaski. Liiton toimistos sihteeri Päivi Marjala on hoitanut hankkeen taloushallintoa.

4.1.3 *Toimenpiteet*

Hankkeen turvin järjestettiin kaksi kalamarkkinatapahtumaa: lin lohimarkkinat 12.6.2009 ja Kemin Kalamarkkinat 29.5.2010. Lisäksi hanke avusti Lumijoen kuntaa ja paikallista Kalastajainseuraa Lumijoen ahvenmarkkinoiden alkuun saattamisessa. Hankkeessa selvitettiin Perämeren rannikolla järjestettävät kalatapahtumat. Selvitys tehtiin haastattelemalla tapahtumajärjestäjiä. Selvityksen tulosten perusteella laadittiin raportti, jossa on tuotu esiin tapahtumien nykytila, alueellinen merkitys ja kehittämistarpeet. Selvityksen tulokset on julkaistu erillisellä monisteella. Edellä mainittujen lisäksi hankkeen toimesta on osallistuttu muutamiin alueen kalatapahtumiin tutustumismielessä ja samalla tiedotettu hankkeesta ja muista ajankohtaisista kalatalousasioista.

4.1.4 *Kustannukset ja rahoitus*

Hankkeen kokonaiskustannukset olivat yhteensä 22 235,32 €, josta 90 % Kainuun ELY - keskuksen myöntämää EKTR - rahoitusta. Omarahoitus 10 % koostui Etelä- ja Pohjois-lin osakaskuntien osuudesta 510,19 € ja Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto ry:n omasta osuudesta, joka oli yhteensä 1 713,34 €. Hankesuunnitelman mukainen kokonaisrahoitus oli 44 910 €, joten hankkeessa käytettiin noin puolet sille myönnetystä kokonaisrahoituksesta.

4.1.5 Raportointi ja seuranta (kokoukset, ohjausryhmätyöskentely)

Kalatalousyhteisöjen Liiton hallitus on toiminut hankkeen ohjausryhmänä puheenjohtajanaan Kalevi Klapuri. Hallitus on seurannut hankkeen etenemistä kokouksissaan ja asiat on kirjattu erillisinä kohtina kokousten pöytäkirjoihin..

Ohjausryhmä työn lisäksi on osallistuttu erilaisiin työryhmiin yksittäisten kalatapahtumien järjestelyihin liittyen.

4.3. Yhteistyökumppanit

Keskeiset hankkeessa mukana olleet yhteistyötahot ovat olleet lin kunta, Lumijoen kunta, Lumijoen Kalastajainseura ry ja Kemin Kaupunkikeskustayhdistys ry

4.4. Hankkeen tulokset ja vaikutukset

Hankkeen tuloksena on syntynyt kaksi uutta kalamarkkinatapahtumaa, joihin molempiin saatiin heti alussa sitoutettua paikallinen toimijataho mukaan, mikä on turvannut ainakin toistaiseksi tapahtumien jatkuvuuden.

Hankesuunnitelman mukaiset selvitystyöt saatiin läpivietyä suunnitelman mukaan. Sen sijaan varsinaista verkostoitumista tapahtumajärjestäjien välillä ei saatu aikaan. Toisaalta taas alueellisesti tapahtumat keräsivät taakseen varsin laajan taustajoukon kaikkien kolmen kalatapahtuman taakse.

Hankkeen perimmäinen tavoite, eli kalan tunnettavuuden lisääminen onnistui hyvin. Tapahtumiin osallistui yhteensä arviolta 7 000 henkilöä. Sen sijaan elinkeinokalastukselle tapahtumien merkitys on jäänyt verrattain vähäiseksi. Kalastajien lukumäärän vähentymisen seurauksena kalastetusta kalasta on pulaa ja kalan hinta on varsin hyvällä tasolla. Tämän johdosta kalamarkkinat eivät enää tuota sellaista lisäarvoa, joka hyödyttäisi kalastajaa merkittävästi. Sen sijaan pienimuotoista kalanjalostusta harjoittavat yritykset hyötyvät järjestetyistä markkinatapahtumista huomattavasti.

Vaikka hankkeissa jäätiin hieman hankesuunnitelmassa asetusta tavoitteista, voi hankkeiden toteutuneisiin osioihin olla varsin tyytyväinen.

5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Hankkeeseen liittyvän selvityksen teon aikana nousi esille lukuisa joukko yksittäisiä tapahtumia koskettavia kehittämisideoita, joista on keskusteltu aina ao. tapahtuman järjestäjän kanssa. Nämä tapahtumat on kirjattu ylös selvityksestä tehtyyn erilliseen raporttiin ja raportti toimitetaan jokaiselle tapahtumajärjestäjälle käyttöön.

Koko hankealuetta ajatellen selkeästi suurin yksittäinen puute on se, että Oulun seudulla ei edelleenkään ole yhtään kalamarkkinatapahtumaa. Kalatalouselinkeinon näkökulmasta olisi ensiarvoisen tärkeää, että alaa tuodaan näkyvästi esille

merkittävimmissä alueellisissa kasvukeskuksissa. Siksi suuren monipäiväisen kalamarkkinatapahtuman järjestäminen Ouluun olisi erittäin perusteltua ja alueen väestöpohja luo sille taloudellisesti hyvät onnistumisen edellytykset.

Raahessa 20.3.2012

Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto ry

Jyrki Oikarinen
toiminnanjohtaja